

Un arbitru legendar, un om drept și curajos – Abraham Klein

"Viața te învață să fii curajos... Uneori nu-ți oferă o altă alegere, nu ai încotro și trebuie să ai curaj."

De Getta Neumannn

Colaj fotografii din *The Guardian*

<http://www.theguardian.com/football/blog/2012/mar/22/forgotten-story-abraham-klein-referee>

Introducând pe motorul de căutare *google* cuvintele cheie "Abraham Klein referee", se afișează o lungă listă de rezultate, de la un articol detaliat pe *wikipedia*, la ziare ca *Forward*, *The Guardian* și înregistrări video pe *youtube*. O echipă de la BBC pregătește un film despre el. De ce personalitatea arbitriului Abraham Klein a fost și rămâne fascinantă? Ales să arbitreze meciuri spectaculoase la Campionatele Mondiale de Fotbal FIFA din Mexico 1970, Argentina 1978 și Spania 1982, la Olimpiade, Klein a fost considerat ca unul din cei mai buni arbitri care au funcționat la nivel internațional. Dar "maestrul fluierului", cum era numit cu admirație, era deosebit nu numai prin profesionalism și acuratețea deciziilor.

În 1970, în Mexico, era printre cei mai tineri arbitri, avea 36 de ani, și venea din Israel, una dintre țările cele mai mici din lume a cărei echipă națională nu excelase niciodată pe terenul de fotbal. Mărunt de statură, reușea totuși să fie respectat de jucători și public. Copilăria și adolescența fuseseră marcate de mari greutăți care ar fi putut să-i devină o povară și să-i curmeze avântul. Dimpotrivă, tocmai acele încercări l-au oțelit, insuflându-i forța să se supună unui antrenament strict, să se pregătească înaintea fiecărui meci cu

minuțiozitate, să tranșeze în situații complicate cu curaj și să dobândească o autoritate firească. Triumful lui asupra dificultăților - "Sunt un om foarte-foarte fericit", mărturisește el – trezește admirația, interesul și curiozitatea de a-i dezlega enigma.

În februarie anul acesta, Abraham Klein mi-a povestit despre copilărie și părinți, despre școală, colegi și profesori, despre "secretul" succesului său.

M-am născut în 1934 la Timișoara, anul acesta voi avea 80 de ani. Mama mea era din Transilvania, iar tatăl meu, Vilmos Klein, se născuse la Budapesta. Tatăl meu a emigrat în Israel în 1937, când eu aveam 3 ani. De ce a plecat singur, nu am aflat niciodată. După plecarea lui, noi, mama și cu mine, ne-am mutat la familia ei care locuia în Iosefin, strada Preyer. Am locuit cu părinții ei, cu cele cinci surori și fratele ei într-o locuință de două camere - zece oameni în două camere mici. A fost greu... Mama era croitoreasă și lucra acasă.

Bunicii din partea mamei au murit la Timișoara în timpul războiului. Toată familia din partea lui tata a pierit în Holocaust, au fost deportați din Ungaria, dar tata nu mi-a povestit niciodată despre ei.

Când ați emigrat în Israel?

Eu am fost primul care am plecat din Timișoara, în 1947. Am plecat singur, fără familie, împreună cu 500 de copii, într-un tren spre Olanda. Transportul a fost organizat de Crucea Roșie, Joint și guvernul olandez. Din clasa mea eram singurul care a plecat și nu a fost ușor, mai ales pentru că m-am despărțit de mama. Ea a semnat că este de acord să emigrez. Timp de un an am fost în Olanda, la o școală într-un sat, unde am învățat toate materiile, dar și ebraica cu profesori din Israel, pe atunci Palestina. Statul Israel nu exista încă, iar noi eram pregătiți pentru *alia*, pentru a ajunge acolo, în momentul când se înființează statul. Cei mai mulți copii veneau din București și Iași.

În 1948 am ajuns în Israel, iar tatăl meu mă aștepta în port. Câteva luni mai târziu a vrut să vină și mama, dar englezii nu au lăsat-o să intre în țară, așa că a trebuit să meargă în Cipru și să aștepte acolo. Abia după câteva luni a sosit și ea. Părinții mei au vrut să stau cu ei, dar eu am vrut să merg într-un chibuț, să lucrez, să ajut țării. Toți cei 500 de copii au vrut să facă ceva pentru țara lor, nu era ca acum, când toată lumea are pretenții. Am stat în chibuț, lucram o jumătate de zi, iar în restul zilei învățam.

Ce amintiri ai despre copilăria la Timișoara?

Nu a fost ușor pentru mine să stau cu toată familia, dar la școală, la Zsidlic, Liceul Israelit, m-am simțit foarte bine. Îmi amintesc de tatăl tău, rabinul dr. Ernest Neumann... Era un om inteligent, cu o cultură vastă. Noi l-am iubit cu toții. Până și azi, când vorbesc cu foști colegi de clasă, îl amintim întotdeauna. O să-mi aduc aminte de el toată viața.

Era o școală bună, mulți din clasa mea au devenit medici, ingineri... Am avut profesori foarte buni. Am învățat latină, franceză, română, iar acasă vorbeam maghiară. Româna am cam uitat-o, pentru că nu am mai avut cu cine să o vorbesc. Am făcut mult sport. Jucam și fotbal, fără pantofi, pentru că nu aveam pantofi! Am participat la competiții de atletism în cadrul școlii.

Ai cunoscut manifestări antisemite în acei ani?

Sigur! Am avut noroc că am locuit la Timișoara, pentru că nu am fost deportați, dar de antisemitism ne-am lovit peste tot, pe stradă, în tramvai. Dar evreii se ajutau între ei. Colegii mei de clasă mă invitau la ei, la masă, ei știau în ce situație eram. Un prieten bun era Szekely Gyuri - am auzit că fiul lui a devenit arhitect. Și tatăl tău mă invita la cină, el era ca un tată pentru mine, căci tatăl meu plecase în Israel.

Erați cașer acasă?

Acasă aveam gospodărie cașer, pentru că bunicul meu era foarte religios, dar acum mănânc orice.

Ai ajuns un arbitru internațional de fotbal, un arbitru legendar. În presă se accentuează întotdeauna curajul tău și simțul tău de dreptate. Cum ai reușit să devii un arbitru atât de deosebit?

Ca arbitru trebuie să fii curajos, să iei decizii dificile în momentele potrivite, chiar dacă publicul sau jucătorii nu sunt de acord. Așa ceva nu se învață la școală, nu poți să înveți dintr-o carte. Viața te învață să fii curajos, uneori pentru că nu-ți oferă o altă alegere, nu ai încotro și trebuie să ai curaj. Tatăl meu a plecat când aveam trei ani. Eu am plecat singur, când aveam 13 ani. Am fost singur și a trebuit să mă lupt! Când am părăsit chibuțul, m-am mutat la părinți și a trebuit să lucrez. Nu aveam decât 14 ani, dar tata era foarte bolnav, doar mama putea lucra. Eu munceam de la ora șapte la ora trei după-amiază, apoi învățam. A trebuit să mă lupt și să fac de toate. Nu am avut încotro!

Când am început să lucrez ca arbitru, asta nu se plătea bine, primeai ceva bani de buzunar, nu era ca astăzi. Dar eu mi-am zis că vreau să fiu foarte bun, să fiu un arbitru profesionist, să fiu fit din punct de vedere mental și fizic. Am fost selecționat din foarte mulți arbitri, cu toate că veneam dintr-o țară foarte mică, din Israel, care nu a avut niciodată o echipă bună de fotbal. Am participat la campionate foarte bune. Trebuia să fiu într-o condiție fizică excelentă și să vorbesc mai multe limbi. M-am pregătit pentru fiecare meci, pentru fiecare țară, unde am arbitrat. Nu vorbeam perfect, dar înțelegeam și reușeam să mă exprim în spaniolă, italiană, portugheză, franceză, germană, bineînțeles și în engleză. Puteam să vorbesc cu jucătorii și eram respectat. Ceea ce învățasem la Zsidlic m-a ajutat foarte mult. Tatăl tău îmi spunea că e important să învăț latina, că mă va ajuta să învăț alte limbi. Îmi pare rău că nu a văzut un meci pe care l-am arbitrat eu...

Tata știa de tine și de ce carieră ai făcut și era foarte mândru de tine.

Am fost profesor de sport și eram și eu mândru de elevii mei. Și sunt mândru de nepoatele mele! Am 5 nepoate, au 12, 15, 18, 19 și 22 de ani. Una dintre ele, cea care are 15 ani, a fost aleasă din mii de copii să meargă cu o delegație la Sao Paulo, la campionatul mondial de fotbal.

În martie anul acesta, prima oară 65 de ani după emigrare, voi fi la Timișoara împreună cu o echipă de cinești de la BBC care vrea să realizeze un film despre mine. Sunt emoționat la gândul să revăd strada unde am locuit, școala unde a fost Liceul Israelit.

Sunt sigură că te vei simți bine și vei avea o primire călduroasă. Mult succes !

Interviu telefonic, februarie 2014. Traducere din engleză de Getta Neumann.

Întoarcerea pe meleagurile copilăriei l-a mișcat profund, mi-a povestit recent Abraham, care a fost fericit să-i întâlnească pe Francisc Schneider, fost coleg de clasă, pe membri ai Comunității Evreilor din Timișoara, să revadă locurile în care își petrecuse copilăria. În trecut, nu voia ca praful uitării de pe trăirile sumbre să se spulbere, refuzase să se deplaseze în orașul natal. Primirea călduroasă a alungat însă simțămintele dureroase și a stârnit doar amintirile legate de apropieri sufletești.

"Chiar acum intru pe ușă, am fost să înot în mare," îmi spune la început de septembrie la telefon. "Da, nepoata mea a defilat cu steagul pe stadionul din Sao Paulo... În vară, am condus peste 1600 de km, între Liubliana și Salzburg, am vizitat multe locuri frumoase... În septembrie o pornim din nou la drum, venim în Elveția, poate ne vedem..." Ne-am văzut și am devenit prieteni. Ossi, cum îl numeau prietenii din copilărie, mi-a vorbit mult despre "rețeta" succesului. Am reținut ingredientul, după mine, principal: comunicația, prin care se nasc prieteniiile.

In fotografia din 1947, Abraham, cunoscut de foștii colegi ca Ossi, este al doilea băiețel pe stânga, lângă rabinul dr. Ernest Neumann, dirigintele clasei.

Abraham Klein cu Francisc Schneider și Luciana Friedmann la Timișoara, martie 2014

Abraham și Braha la Annecy, septembrie 2014

Cu Getta, la Geneva, septembrie 2014

